

SKUPŠČINA
REPUBLIKE SLOVENIJE
Komisija za ustavna vprašanja

~~Osnutek~~
19.12.1991

Številka: 0610-12/90-41

Z a p i s n i k

41. seje Komisije Skupščine Republike Slovenije za ustavna vprašanja, ki je bila v četrtek, 19.12. 1991 v prostorih Skupščine Republike Slovenije.

Seja se je pričela ob 9.00 uri in je bila zaključena ob 14.45 uri.

Prisotni: podpredsednika Vitodrag Pukl in Miran Potrč;
člani: Tone Anderlič, Roberto Battelli, Ivan Bizjak, Ciril Kolesnik, Boštjan Kovačič, Darja Lavtižar Bebler, Andrej Magajna, Mojmir Ocvirk, Borut Pahor, Tone Peršak, dr. Rajko Pirant, dr. Ciril Ribičič, dr. Primož Rode, Vilijem Sekereš, Danijel Starman, dr. Leo Šešerko, Mile Šetinc, dr. Ludvik Toplak, Zdravko Zabukovec, dr. Franc Zagožen, Zvone Žagar.

Odsotni: Ludvik Gumilar.

Seji so prisostvovali tudi:

- Miro Cerar, dr. Tine Hribar, dr. Franci Grad, dr. Lojze Ude, Lojze Janko, Pavle Svete, Miha Ribarič, Dušan Plut, Jana Rošker - sekcija Lilit, Metka Mencin - Komisija Skup.R Slovenije za žensko politiko, Eva D. Bahovec - Skupina za "žensko politiko", Kožuh-Novak Mateja - Društvo za enake možnosti moških in žensk, Vlasta Jalenič - ženske za politiko, ženska iniciativa Koper.

Sejo je vodil predsednik komisije dr. France Bučar.

Predlagan in sprejet je bil naslednji
d n e v n i r e d:

1. Zadnja redakcija predloga ustave Republike Slovenije in ustavnega zakona za izvedbo ustave Republike Slovenije.

***

Razprava na seji komisije je razvidna iz neredigiranega in neavtoriziranega magnetogramskega zapisa te seje.

***

Člani so na klop prejeli naslednje gradivo:

- mnenje Izvršnega sveta Skupščine Republike Slovenije z dne 18.12.1991, ter strokovni povzetek in ocena tega mnenja kot so jo pripravili strokovnjaki iz redakcijske skupine ustavne komisije;
- sporočilo javnosti glede 55.člena predloga ustave, ki ga je oblikovala koordinacija parlamentarnih stranka dne 18.12.1991;

I.

Na seji so bile navzoče predstavnice Komisije R Slovenije za žensko politiko ter ženskih gibanj. Komisija je kljub nasprotovanju nekaterih članov večinsko menila, da je njihova udeležba na seji primerna.

II.

Predsednik komisije dr.France Bučar je nato podal oceno predloženega mnenja Izvršnega sveta, čemur je sledila razprava o utemeljenosti in primernosti tega mnenja, še posebej glede na dejstvo, da v njem ni enotno zastopan Izvršni svet, temveč le nekatera izmed njegovih ministrstev ter z ozirom na to, da je Izvršni svet to mnenje predložil komisiji šele dan pred končno redakcijo ustavnega besedila, kljub temu, da je bil o ustavni razpravi v komisiji vedno sproti informiran, ter da sta dva ministra člana ustavne komisije, minister za zakonodajo pa je redno vabljeni udeleženelec na sejah ustavne komisije.

Komisija je sprejela sklep, da mnenje Izvršnega sveta pregledajo in ocenijo pravni strokovnjaki iz redakcijske skupine ustavne komisije ter predložijo svoje poročilo komisiji v razpravo.

III.

Komisija je soglašala s tem, da zbori Skupščine zasedajo dne 23.12.1991, in obravnavajo predlog nove ustave in predlog ustavnega zakona za njeno izvedbo. Pri tem je sprejela sklep, s katerim priporoča, da se v procesu odločanja o sprejetju obeh predlogov, v skladu z 288.členom Poslovnika Skupščine Republike Slovenije, opravi predhodno izjavljanje oziroma glasovanje o obeh predlogih, da bi se ugotovila stopnja soglasja, če bi se to izkazalo za potrebno.

IV.

Komisija je nato obravnavala strokovni povzetek in oceno mnenja Izvršnega sveta ter nekatere druge strokovno utemeljene predloge

redakcijskih sprememb in dopolnitev členov obeh predlogov. V tem okviru je komisija najprej razpravljala o še vedno spornem 55.členu predloga ustave ter ga ustrezno preoblikovala, pri čemer je o novem besedilu izvedla glasovanja kjer se je za besedilo opredelilo 19 članov, proti ni bil nihče, glasovanja pa se je vzdržal en član ustavne komisije. Ob tem je komisija sprejela tudi posebno stališče, s katerim je podprla sporočilo javnosti, ki ga je sestavila koordinacija parlamentarnih strank in to v tistem delu, kjer stranke zaradi specifične narave določbe 55.člena zavzemajo stališče, da pri glasovanju o njej ne bodo uveljavljali strankarske discipline.

V.

Komisija je po opravljeni razpravi oblikovala spremenjena in dopolnjena besedila tistih členov, glede katerih je sklenila opraviti redakcijo, ter hkrati oblikovala razlago pomembnejših sprememb oziroma dopolnitev, skupaj v naslednjem besedilu (spremembe so označene s podčrtaji):

5.člen

Država na svojem ozemlju varuje človekove pravice in temeljne svoboščine. Varuje in zagotavlja pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti. Skrbi za avtohtone slovenske narodne manjšine v sosednjih državah, za slovenske izseljence in zdomce, ter pospešuje njihove stike z domovino. Skrbi za ohranjanje naravnega bogastva in kulturne dediščine ter ustvarja možnosti za skladden civilizacijski in kulturni razvoj Slovenije.

Slovenci brez slovenskega državljanstva lahko uživajo v Sloveniji posebne pravice in ugodnosti. Vrsto in obseg teh pravic in ugodnosti določa zakon.

Razlaga: Ustavna komisija je sprejela stališče, da avtohtono italijansko in madžarsko narodno manjšino, v skladu z dosedanje ustavno terminologijo, poimenuje kot avtohtono italijansko in madžarsko narodno skupnost. V skladu s tem se izraz "manjšina" nadomesti z izrazom "skupnost" tudi v določilih 11., 64. in 80.člena.

8.člen

Zakoni in drugi predpisi morajo biti v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo. Ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe se uporabljajo neposredno.

Razlaga: Dodatek je redakcijske narave, kajti le tiste mednarodne pogodbe, ki so ratificirane s strani države in kot takšne objavljene, se uporabljajo neposredno.

11.člen

Uradni jezik v Sloveniji je slovenščina. Na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, je uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina.

31.člen

(prepoved ponovnega sojenja o isti stvari)

Nihče ne sme biti ponovno obsojen ali kaznovan zaradi kaznivega dejanja, za katero je bil kazenski postopek zoper njega pravnomočno ustavljen ali je bila obtožba zoper njega pravnomočno zavržena, ali je bil s pravnomočno sodbo oproščen ali obsojen.

42.člen

(pravica do zbiranja in združevanja)

Zagotovljena je pravica do mirnega zbiranja in javnih zborovanj.

Vsakdo ima pravico, da se svobodno združuje z drugimi.

Zakonske omejitve teh pravic so dopustne, če to zahteva varnost države ali javna varnost ter varstvo pred širjenjem nalezljivih bolezní.

Poklicni pripadniki obrambnih sil in policije ne morejo biti člani političnih strank.

50.člen

(pravica do socialne varnosti)

Državljeni imajo pod pogoji, določenimi z zakonom, pravico do socialne varnosti.

Država ureja obvezno zdravstveno, pokojninsko, invalidsko in drugo socialno zavarovanje ter skrbi za njihovo delovanje.

Vojnim veteranom in žrtvam vojnega nasilja je zagotovljeno posebno varstvo v skladu z zakonom.

Razlaga: Dodatni odstavek je ustavna komisija uvrstila v ta člen, da bi v tem specifičnem primeru zagotovila poudarjeno ustavno podlago za varstvo pridobljenih pravic, kot to sicer na splošno določa drugi odstavek 155.člena.

55.člen
(svobodno odločanje o rojstvih otrok)

Odločanje o rojstvih svojih otrok je svobodno.

Država zagotavlja možnosti za uresničevanje te svoboščine in ustvarja razmere, ki omogočajo staršem, da se odločajo za rojstva svojih otrok.

Razlaga: Ob določitvi besedila 55.člena, sprejema ustavna komisija naslednjo razlago njegovih določil:

Cilj načrtovanja družine je obogatitev in ne omejevanje človeškega življenja. Načrtovanje družine pomaga ustvarjati razmere, v katerih posamezniki lahko izkoristijo vse svoje možnosti. Starši morajo vedeti, kako načrtovati družino. Imeti morajo sredstva za načrtovanja svojih družin, in možnost, da sami odločajo, koliko otrok in kdaj jih bodo imeli.

Svoboščina iz 55.člena zajema tudi pravico človeka do ugotavljanja in zdravljenja zmanjšane plodnosti, do preprečevanja zanositve, kar obsega kontracepcijo in sterilizacijo, ter pravico ženske do umetne prekinitve nosečnosti. Država zagotavlja dostopnost zdravstvenih in drugih storitev za uresničevanje teh pravic.

V skladu s 15.členom je uresničevanje te temeljne svoboščine človeka zagotovljeno neposredno na podlagi ustave. To svoboščino je mogoče omejiti samo kadar bi pomenila poseg v pravice drugih ljudi. Zagotovljeno je sodno varstvo te svoboščine, ki je ni dopustno omejevati z izgovorom, da je ta ustava ne priznava ali da jo priznava v manjši meri. Ob tem je zagotovljeno tej svoboščini, v skladu s 160.členom, v primeru njenega omejevanja ter po predhodno izčrpanem rednem pravnem varstvu, tudi varstvo pred ustavnim sodiščem.

60.člen
(pravice iz ustvarjalnosti)

Zagotovljeno je varstvo avtorskih in drugih pravic, ki izvirajo iz umetniške, znanstvene, raziskovalne in izumiteljske dejavnosti.

64.člen
(posebne pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji)

Avtohtoni italijanski in madžarski narodni skupnosti ter njunim pripadnikom je zagotovljena pravica, da svobodno uporabljajo svoje narodne simbole in da za ohranjanje svoje narodne

identitete ustanavljajo organizacije, razvijajo gospodarske, kulturne in znanstvenoraziskovalne dejavnosti ter dejavnosti na področju javnega obveščanja in založništva. V skladu z zakonom imata ti narodni skupnosti in njihovi pripadniki pravico do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku ter do oblikovanja in razvijanja te vzgoje in izobraževanja. Zakon določa območja, na katerih je dvojezično šolstvo obvezno. Narodnima skupnostma in njunim pripadnikom je zagotovljena pravica, da gojijo odnose s svojima matičnima narodoma in njunima državama. Država gmotno in moralno podpira uveljavljanje teh pravic.

Na območjih, kjer ti skupnosti živita, ustanovijo njihovi pripadniki za uresničevanje svojih pravic svoje samoupravne skupnosti. Na njihov predlog lahko država pooblasti samoupravne narodne skupnosti za opravljanje določenih nalog iz državne pristojnosti ter zagotavlja sredstva za njihovo uresničevanje.

Narodni skupnosti sta neposredno zastopani v predstavniških organih lokalne samouprave in v državnem zboru.

Zakon ureja položaj in način uresničevanja pravic italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti na območjih, kjer živita, obveznosti samoupravnih lokalnih skupnosti za uresničevanje teh pravic, ter tiste pravice, ki jih pripadniki teh narodnih skupnosti uresničujejo tudi zunaj teh območij. Pravice obeh narodnih skupnosti ter njihovih pripadnikov so zagotovljene ne glede na število pripadnikov teh skupnosti.

Zakoni, drugi predpisi in splošni akti, ki zadevajo uresničevanje v ustavi določenih pravic in položaja zgolj narodnih skupnosti, ne morejo biti sprejeti brez soglasja predstavnikov narodnih skupnosti.

Razlaga: V soglasju s predstavniki obeh narodnih skupnosti je ustavna komisija delno spremenila drugi in tretji stavek prvega odstavka, s čimer je dosežena večja jasnost besedila.

68.člen (lastninska pravica tujcev)

Tujci lahko pridobivajo lastninsko pravico na nepremičninah pod pogoji, ki jih določa zakon.

Na zemljiščih tujci ne morejo pridobiti lastninske pravice, razen z dedovanjem ob pogoju vzajemnosti.

69.člen (razlastitev)

Lastninska pravica na nepremičnini se lahko v javno korist odzame ali omeji proti nadomestilu v naravi ali proti odškodnini pod pogoji, ki jih določa zakon.

70.člen
(javno dobro in naravna bogastva)

Na javnem dobru se lahko pridobi posebna pravica uporabe pod pogoji, ki jih določa zakon.

Zakon določa pogoje, pod katerimi se smejo izkoriščati naravna bogastva.

Zakon lahko določi, da smejo naravna bogastva izkoriščati tudi tuje osebe, in določi pogoje za izkoriščanje.

72.člen
(zdravo življenjsko okolje)

Vsakdo ima v skladu z zakonom pravico do zdravega življenjskega okolja.

Država skrbi za zdravo življenjsko okolje. V ta namen zakon določa pogoje in načine za opravljanje gospodarskih in drugih dejavnosti.

Zakon določa, ob katerih pogojih in v kakšnem obsegu je povzročitelj škode v življenjskem okolju dolžan poravnati škodo.

Varstvo živali pred mučenjem ureja zakon.

Razlaga: Ustavna komisija je kot nov četrti odstavek vnesla določilo, ki ga je že vsebovalo delovno besedilo predloga ustave.

75.člen
(soodločanje)

Delavci sodelujejo pri upravljanju v gospodarskih organizacijah in zavodih na način in pod pogoji, ki jih določa zakon.

Razlaga: Besedilo je ustrezno vsebinsko dopolnjeno.

80.člen
(sestava in volitve)

Državni zbor sestavljajo poslanci državljanov Slovenije in šteje 90 poslancev.

Poslanci se volijo s splošnim, enakim, neposrednim in tajnim glasovanjem.

V državni zbor se vedno izvoli po en poslanec italijanske in madžarske narodne skupnosti.

Volilni sistem ureja zakon, ki ga sprejme državni zbor z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev.

82.člen (poslanci)

Poslanci so predstavniki vsega ljudstva in niso vezani na kakršnakoli navodila.

Zakon določa, kdo ne sme biti izvoljen za poslanca, ter nezdržljivost funkcije poslanca z drugimi funkcijami in dejavnostmi.

Državni zbor potrdi poslanske mandate. Proti odločitvi državnega zbora je v skladu z zakonom mogoča pritožba na ustavno sodišče.

83.člen (poslanska imuniteta)

Poslanec državnega zbora ni kazensko odgovoren za mnenje ali glas, ki ga je izrekel na sejah državnega zbora ali njegovih delovnih teles.

Poslanec ne sme biti priprt niti se zoper njega, če se sklicuje na imuniteto, ne sme začeti kazenski postopek brez dovoljenja državnega zbora, razen če je bil zaloten pri kaznivem dejanju, za katero je predpisana kazen zapora nad pet let.

Državni zbor lahko prizna imuniteto tudi poslancu, ki se nanjo ni skliceval ali ki je bil zaloten pri kaznivem dejanju iz prejšnjega odstavka.

90.člen (zakonodajni referendum)

Državni zbor lahko o vprašanjih, ki se urejajo z zakonom, razpiše referendum. Državni zbor je vezan na izid referendumu.

Državni zbor lahko razpiše referendum iz prejšnjega odstavka na svojo pobudo, mora pa ga razpisati, če to zahteva najmanj tretjina poslancev, državni svet ali štirideset tisoč volilcev.

Pravico glasovanja na referendumu imajo vsi državljani, ki imajo volilno pravico.

Predlog je na referendumu sprejet, če zanj glasuje večina volilcev, ki so glasovali.

Referendum se ureja z zakonom, ki ga sprejme državni zbor z dvotretjinsko večino glasov navzočih poslancev.

Razlaga: V prvih dveh odstavkih je izpuščena beseda "predhodni". S tem je prepuščeno zakonu, da določi ali bo zakonodajni referendum predhodni ali poznejši (t.j. potrditveni).

92.člen (vojno in izredno stanje)

Izredno stanje se razglasi, kadar velika in splošna nevarnost ogroža obstoj države. O razglasitvi vojnega ali izrednega stanja, nujnih ukrepov in njihovi odpravi odloča na predlog vlade državni zbor.

Državni zbor odloči o uporabi obrambnih sil.

Kadar se državni zbor ne more sestati, odloča o zadevah iz prvega in drugega odstavka predsednik republike. Odločitve mora dati v potrditev državnemu zboru takoj, ko se ta sestane.

100.člen (nezdružljivost funkcije in imuniteta)

Član državnega sveta ne sme biti hkrati poslanec v državnem zboru.

Člani državnega sveta uživajo enako imuniteto kakor poslanci. O imuniteti odloča državni svet.

121.člen (naloge upravnih organov)

Naloge uprave opravljajo neposredno ministrstva.

Z zakonom lahko _____ samoupravne skupnosti, podjetja in druge organizacije ter posamezniki dobijo javno pooblastilo za opravljanje nekaterih funkcij državne uprave.

123.člen (dolžnost sodelovanja pri obrambi države)

Obramba države je za državljane obvezna v mejah in na način, ki ga določa zakon.

Državljanom, ki zaradi svojih religiozних, filozofskih ali humanitarnih nazorov niso pripravljeni sodelovati pri opravljanju vojaških obveznosti, je treba omogočiti, da sodelujejo pri obrambi države na drug način.

132.člen (prenehanje in odvzem sodniške funkcije)

Sodniku preneha sodniška funkcija, če nastopijo razlogi, ki jih določa zakon.

Če sodnik pri opravljanju sodniške funkcije krši ustavo ali huje krši zakon, lahko državni zbor na predlog sodnega sveta sodnika razreši.

V primeru naklepno storjenega kaznivega dejanja z zlorabo sodne funkcije, ugotovljenega s pravnomočno sodno odločbo, državni zbor sodnika razreši.

134.člen (imuniteta sodnika)

Nikogar, ki sodeluje pri sojenju, ni mogoče klicati na odgovornost za mnenje, ki ga je dal pri odločanju v sodišču.

Sodnik ne sme biti priprt, niti ne sme biti brez dovoljenja državnega zbora zoper njega začel kazenski postopek, če je osumljen kaznivega dejanja pri opravljanju sodniške funkcije.

140.člen (delovno področje samoupravnih lokalnih skupnosti)

V pristojnost občine spadajo lokalne zadeve _____, ki jih občina lahko ureja samostojno in ki zadevajo samo prebivalce občine.

Po predhodnem soglasju občine ali širše samoupravne lokalne skupnosti lahko država z zakonom prenese na občino ali širšo samoupravno lokalno skupnost opravljanje posameznih nalog iz državne pristojnosti, če za to zagotovi tudi sredstva.

V zadevah, ki jih je na organe lokalne skupnosti prenesla država, opravljajo državni organi tudi nadzor nad primernostjo in strokovnostjo njihovega dela.

141.člen (mestna občina)

Mesto lahko dobi po postopku in ob pogojih, ki jih določa zakon, status mestne občine.

Mestna občina opravlja kot svoje tudi z zakonom določene naloge iz državne pristojnosti, ki se nanašajo na razvoj mest.

Razlaga: Črta se tretji odstavek, ki se glasi: "Mesto Ljubljana ima poseben položaj, ki ga določa zakon." To določilo je nepotrebno, saj izhaja poseben status Ljubljane kot glavnega mesta države že iz določbe 10.člena. Poseben položaj se lahko z zakonom določi že na podlagi drugega odstavka 141.člena za sleherno mesto, pri čemer bo to določilo prišlo posebej v pošteev za večja mesta kot je na primer Maribor.

149.člen (kredit v breme države)

Kredit v breme države in poroštvo države za kredite so dovoljeni le na podlagi zakona. _____

Razlaga: Črta se besedilo drugega stavka, ki se glasi: "Kredit se lahko najemajo le za izredne izdatke proračuna." Zbiranje sredstev z najemanjem kreditov je tako omogočeno tudi v primerih pokrivanja rednih izdatkov proračuna, seveda le na podlagi in v okviru zakona.

150.člen (računsko sodišče)

Računsko sodišče je najvišji organ kontrole državnih računov, državnega proračuna in celotne javne porabe _____.

Ureditev in pristojnosti računskega sodišča določa zakon.

Računsko sodišče je pri svojem delu neodvisno in vezano na ustavo in zakon.

Razlaga: Črta se del besedila prvega odstavka, ki se glasi: "ki jo financira država, ter javne porabe v lokalnih skupnostih." Celotno doseganje besedilo bi bilo namreč mogoče razlagati tako, kot da je poraba v nekaterih skladih izvzeta od kontrole računskega sodišča.

156.člen (postopek za oceno ustavnosti)

Če sodišče pri odločanju meni, da je zakon, ki bi ga moralo uporabiti, protiustaven, mora postopek prekiniti in začeti

postopek pred ustavnim sodiščem. Postopek pred sodiščem se nadaljuje po odločitvi ustavnega sodišča.

172.člen

Ta ustava začne veljati z razglasitvijo.

USTAVNI ZAKON ZA IZVEDBO USTAVE REPUBLIKE SLOVENIJE

2.člen

Skupščina Republike Slovenije nadaljuje delo do prve seje državnega zbora.

Prve volitve v državni zbor in državni svet se opravijo najkasneje eno leto po sprejemu te ustave.

Do konstituiranja državnega zbora in državnega sveta sprejemajo zbori Skupščine Republike Slovenije zakone in druge akte na način in po postopku, določenem z ustavo Republike Slovenije iz leta 1974 in z njenimi spremembami ter dopolnili.

Zakone, ki urejajo volilni sistem, sprejemajo zbori z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev. Če zakoni, ki urejajo volilni sistem ne bi bili sprejeti v roku, ki bi omogočil izvedbo volitev v skladu z drugim odstavkom tega člena, se smiselno uporabljajo določbe veljavnih predpisov o volitvah.

Razlaga: Dopolnitev četrtega odstavka je potrebna, da omogoči izvedbo volitev v primeru, če volilna zakonodaja ne bi bila sprejeta pravočasno.

4.člen

Izvršni svet Republike Slovenije nadaljuje delo kot vlada, po določbah te ustave, razen določbe 117.člena ustave.

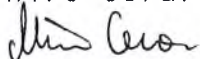
Razlaga: Dopolnilo določa, da deluje izvršilna veja državne oblasti že po določilih nove ustave, razen določbe 117.člena ustave, ki obravnava vprašanje zaupnice - glasovanje o zaupnici lahko namreč pripelje do razpustitve parlamenta in razpisa novih volitev, kar pa ni sprejemljivo pred sprejetjem nove volilne zakonodaje.

11.člen

Ta ustavni zakon začne veljati z razglasitvijo.

Razlaga: Ta člen je logični sklepni del ustavnega zakona, zato pomeni zgolj redakcijsko dopolnitev.

S e k r e t a r
Miro Cerar

P r e d s e d n i k
dr. France Bučar

